

2022-10-31
Slutversion

Kartering av ekar

Kartering av skyddsvärda ekar inom del av
planområdet för detaljplan 453 för Segersta 1:70
Ekolskrog

**: EKOLOGI
GRUPPEN**

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: Kilenkrysset AB
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Slutversion: 2022-10-31
Uppdragsansvarig: John Hagenby
Medverkande: John Hagenby
Intern granskning av rapport: Rikard Anderberg 2022-10-31
Foton: Ekologigruppen AB, om inget annat anges
Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB, om inget annat anges
Internt projektnummer: 9649

Innehåll

Inledning och bakgrund	4
Metodik	4
Osäkerhet i trädens position och bedömning av trädålder	4
Resultat	4
Lagstiftning	5
Hälträd och mulmträd	6
Känslighet	7
Referenser	7

Inledning och bakgrund

Ekologigruppen har på uppdrag av Kilenkryss AB utfört en inventering av skyddsvärda ekar inom en del av planområdet detaljplan 453 för Segersta 1:70 Ekolskrog, Håbo kommun. Håbo kommun arbetar med framtagande av en ny detaljplan på den aktuella fastigheten, planen innebär i huvudsak att området utvecklas till ett verksamhetsområde. Kilenkryss är huvudaktör för detaljplanen.

Syftet med uppdraget är att skapa ett kunskapsunderlag för att identifiera vilka träd som är skyddsvärda och därmed bör sparas eller på andra sätt tas hänsyn till vid framtida anläggningsarbeten inom planområdet.

Metodik

Kartläggning av skyddsvärda ekar har skett inom ett cirka 10 hektar stort område som i väster, norr och söder avgränsas av vägar medan den östra gränsen utgörs av där en hållmarkstallskog angränsar en ungs bruksskog. Metodiken för inventering av särskilt skyddsvärda träd följer Naturvårdsverkets standard (Naturvårdsverket, 2004) med ytterligare komplettering av Ekologigruppen (bilaga 1). I inventeringen har traddiameter mätts in, förekomst av håligheter, mulmbildning samt eventuella förekomster av rödlistade arter på träd noterats. Trädens position har mätts in med ett GPS-instrument.

Fältinventeringen genomfördes 5 september 2022.

Befintlig kunskap om områdets biologiska värden knutna till träd har eftersökts i artportalen (sökdatum 2022-10-14, tidsperiod 2002–2022).

Osäkerhet i trädens position och bedömning av trädålder

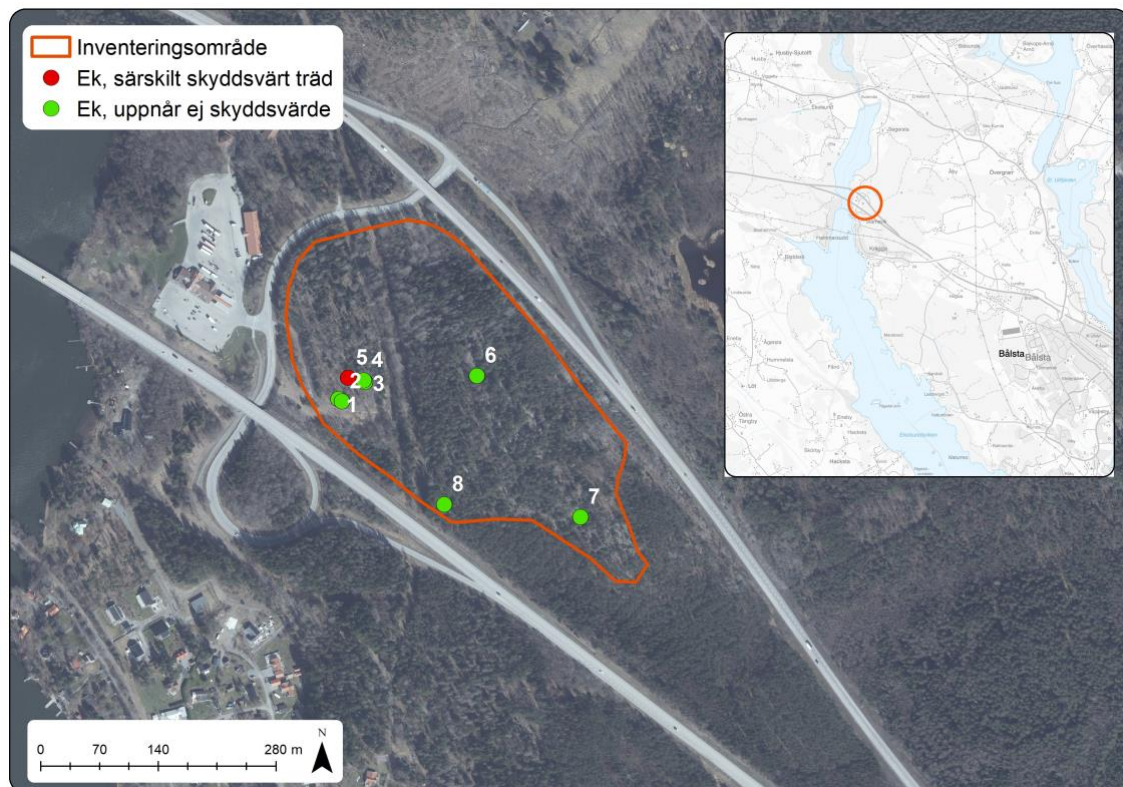
De inmätta trädens position kan ha en felmarginal på upp till 40 cm. Osäkerhet finns i bedömningen av trädens ålder, angivelsen i tabellen är ungefärlig.

Resultat

Vid inventeringen påträffades ett särskilt skyddsvärt träd (klass 1), en ek med helt ihålig stam och en stamdiameter på 69 cm. På eken noterades den rödlistade laven gul dropplav (NT), trädets ålder uppskattas till cirka 100 år. Trädet står i tät slyskog.

I området finns relativt gott om yngre ekar som inte uppfyller kriterierna för någon skyddsvärdesklass, med stamdiametrar mellan 15 och 40 cm. I anslutning till en hållmark i området finns enstaka senvuxna ekar, det vill säga träd som är små i förhållande till sin ålder. Endast de grövre ekarna eller de som har bedömts vara senvuxna har mätts in. Dessa träd har ett värde i att de på längre sikt kan komma att utveckla höga naturvärden och fungera som efterträdare till i nuläget skyddsvärda träd.

På övriga träd observerades inga naturvårdsarter eller rödlistade arter. Fynd av naturvårdsarter eller rödlistade arter finns heller inte inrapporterade på artportalen (sökdatum 2022-10-14, tidsperiod 2002–2022).

Figur 1. Inom inventeringsområdet har åtta ekar mätts in, varav en särskilt skyddsvärd ek med högsta naturvärde medan resterande ekar inte uppfyller någon skyddsvärdesklass.

Tabell 1. Åtta ekar mättes in i inventeringsområdet. Av de inmätta träden bedöms endast ett uppnå värdeklass enligt metodiken för trädinventering: en grov hålek i områdets nordvästra del.

ID	Trädart	Diameter	Ålder	Hål	Kommentar	Värdeklass
1	Skogsek	59	70	-		Uppnår ej skyddsvärde
2	Skogsek	48	60	-		Uppnår ej skyddsvärde
3	Skogsek	48	60	-		Uppnår ej skyddsvärde
4	Skogsek	48	60	-		Uppnår ej skyddsvärde
5	Skogsek	69	120	ja	Hela stammen ihålig.	Klass 1 – särskilt skyddsvärt träd
6	Skogsek	38	70	-	Senvuxen	Uppnår ej skyddsvärde
7	Skogsek	32	70	-	Senvuxen. Öppen glänta i hållmark med flera unga ekar.	Uppnår ej skyddsvärde
8	Skogsek	42	50	-		Uppnår ej skyddsvärde

Lagstiftning

Särskilt skyddsvärda träd

Särskilt skyddsvärda träd omfattas av ett visst skydd enligt miljöbalken. En verksamhet eller åtgärd som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön, och som inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i miljöbalken, ska anmälas för samråd enligt 12 kap. 6 §

miljöbalken. Anmälan för samråd ska göras hos den myndighet som utövar tillsynen enligt bestämmelser i 26 kap. miljöbalken, i detta fall länsstyrelsen.

Om avverkning, toppkapning eller annan kraftig beskärning av ett särskilt skyddsvärt träd, till exempel ett gammalt grovt träd, kan komma att väsentligt ändra naturmiljön ska åtgärden anmälas för samråd. Tillsynsmyndigheten får förelägga den anmälningsskyldige att vidta de åtgärder som behövs för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön. Om sådana åtgärder inte är tillräckliga, och om det är nödvändigt för skyddet av naturmiljön, får tillsynsmyndigheten förbjuda verksamheten. Om det finns andra möjliga lokaliseringar av en verksamhet eller åtgärd eller andra alternativ som inte är orimliga, till exempel beskärning i stället för avverkning, kan verksamheten förbjudas i enlighet med 12 kap. 6 § fjärde stycket och 2 kap. miljöbalken.

Figur 2. Träd nummer 5. Särskilt skyddsvärd ek, klass 1. Stammen är helt ihålig.

Hålträd och mulmträd

Gamla träd utvecklar också ofta hål. Hålbildning uppkommer på olika sätt. Oftast bildas hål i samband med skador på träden, till exempel vid grenbrott eller vid en avkapad gren. Hålen kan börja med att en insekt gnager en gång, som efter flera insektsangrepp och med hjälp av nedbrytande svampar blir större och större. I dessa hål börjar bildningen av mulm (finfördelade, nedbrutna djur och växtdelar).

Hålträden blir ett grovsystem i miniatyr där en myriad av organismer förekommer. Flera insekter och andra leddjur är speciellt anpassade för den unika miljön. Flera av dessa är rödlistade. Enkelt kan sägas att ju äldre träd tillåts bli, desto fler skrymslen och vrår får de. Skrymslena blir mikrohabitat och hem för många organismer att vistas i. Många organismer är helt beroende av dessa unika mikrohabitat för att överleva.

Känslighet

Förenklat sett kan man säga att ett områdes naturvärden beror på hur länge dess miljö har fått bestå, och trädåldern ger en indikation av naturvärdena. Utifrån detta resonemang går det att översätta ungefär hur lång tid det tar för ett område att utveckla höga naturvärden.

För samtliga naturtyper gäller att ju högre naturvärde desto känsligare är de. Ett av de största hoten för biologisk mångfald förutom exploatering av värdefulla miljöer är fragmentering (d.v.s. uppdelning av en miljö till flera icke sammanhängande) av naturmiljöer av en viss naturtyp, samt påverkan på spridningssamband genom anläggande av vägar eller bebyggelse.

Generellt kan sägas att områden med lägre naturvärden är enklare att återskapa. Lägre naturvärden som går förlorade vid en eventuell bebyggelse kan kompenseras genom att skapa nya, likartade naturmiljöer i den nya strukturen eller i intilliggande områden.

Högre naturvärden, särskilt sådana värden som är knutna till exempelvis gamla träd och skogsmiljöer med lång kontinuitet går som regel inte att återskapa eller kompensera för och bör därmed inte bebyggas. Dessa miljöer är mycket känsliga för ingrepp och uppkommen skada på naturvärdena bedöms vara irreversibel.

Sammanfattningsvis är skyddsvärda träd känsliga för följande:

- exploateringar där gamla träd avverkas.
- bortforsling av substrat så som död ved, både i form av liggande stockar och torrakor. Skälet till detta är att arter knutna till träd och olika förmultningsstadiet av ved försvinner. Många arter måste hela tiden ha tillgång till sitt substrat (sin livsmiljö), tar man bort substratet tar man helt bort möjligheterna för arterna att existera.
- gamla, solbelysta träd är känsliga för bebyggelse intill träden om bebyggelsen skuggar dessa. Flera rödlistade arter kräver solbelysta träd som livsmiljö.
- gamla träd och så kallade ersättningsträd till dessa måste finnas kontinuerligt inom områdena för att värdena ska kunna finnas kvar.
- träds rotsystem kan också skadas av bebyggelse som anläggs alldeles för nära intill träden.
- mekanisk skada på stammar i samband med anläggningsarbeten kan leda till minskad vitalitet och eventuell död för träden.

Referenser

Tryckta källor

Westling, A., (red.), 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*.

Ekologigruppen, 2007. *Stockholms unika ekmiljöer. Förekomst, bevarande och utveckling*. Ekologigruppen AB, genom Stockholms stad.

Naturvårdsverket, 2008. *Inventering av skyddsvärda träd i kulturlandskapet*.

Naturvårdsverket, 2004. *Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Rapport / Naturvårdsverket 5411*.

Naturvårdsverket, 2009. *Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser*.

Naturvårdsverket, 2016. *Samråd om åtgärder på särskilt skyddsvärda träd*